د سرو زرو اګۍ

پښتو

پیشکش: مجلس المدینۃ العلمیۃ (دعوتِ اسلامی)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ ط

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ط بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط

د سرو زرو اګئ

دعائے عطّار

يا الله پاکه! څوك چې دا رساله "د سرو زرو اګئ" اولوَلي يا ئې واوري هغه په جَنَّتُ الْفِردَوس کښې بے حسابه داخل کړې او د خوږ حبيب صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ګاونډي ئے جوړ کړې- اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

د دُرُود شريف فضيلت

د **الله** پاك آخِري نبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائي: د قيامت په ورځ به ما ته زيات نزدے هغه وي چا چې په ما باندې زيات دُرود شريف وئيلے وي. (ترمذي ج۲ ص۲۷ حديث۴۸۴، دارالفکر بيروت)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

دَ سرو زَرُو اګئ

په يو کور کښې يو ډير عجيبه مار اُوسيدلو چې هغې به هره ورځ د سرو زرو اګئ اَچوله. د کور مالِك په دې مُفت دولت مِلاويدلو باندې ډير خوشحاله وُو. هغه د کور خلقو ته دا خبره ډيره په تاکِيد سره کړي وه چې دا خبره به چا ته نه کوئ. يو څو مياشتو پورې دا سِلسِله هُم دغسې رَوَانه وه. يوه ورځ مار د هغوئي چيلئ اُوچيچله او سَمدَستِي مړه شوه. د کور خلق ډير غُصه شول او د مړ کولو د پاره ئې مار لټول شروع کړو خو هغه سړي په دې خبره د هغوئي غُصه سړه کړه "چې مونږ ته روزانه کومه د سرو زرو اګئ ملاويږي هغه د چيلئ په څو چنده قيمتي ده، لهٰذا د پريشانه کيدلو ضرورت نِشته" څه وخت پس

هغه مار د هغوئي ساتلے خَر هُم اُوچيچلو او هغه هم فوراً مړ شو. هغه لالچي كس اُويَريدلو خو لږ ساعت پس بيا د لالچ په نشه كښې راغے او اُوئې وئيل: ”ده نن زمونږه دويم ځناور هُم اُوچيچلو، خو خير هيڅ خبره نه ده، كوم اِنسان ته خو ئې نُقصان نه دے وركړے-“ د كور خلق خاموشه پاتې شو. د هغې نه پس د دوه كاله پورې مار هيڅ څوك اُو نه چيچلو، د كور كسانو نه خپل ځناور هير شو. يوه ورځ بيا ناڅاپه مار د هغوئي غلام اُوچيچلو. هغه خوار د مَدد د پاره خپل مالِك ته ډيرې چغې اُووهلې، خو د مالِك د وررَسيدَلو نه مخكښې هغه د زَهرو په وجه مړ شو. دا ځل هغه لالچي كس پريشانه شو او اُوئې وئيل: چې ”د دې مار زهر خو ډير زيات خطرناك دي، ده چې څوك هم چيچلے دے هغه فوراً مړ شوے دے“ هغه ډيرې ورځې په هُم دې پريشانئ كښې وو، خو د سرُو زرو لالچ يو ځل بيا دوكه كړو او په دې سوچ خاموشه شو چې ”ټِيک ده چې د مار په وجه زمونږه نُقصان كيږي مګر د سرُو زرو اګئ خو هم مِلاويږي.“

يو څو ورځې پس مار د هغه ځوئ اُوچيچلو. فوراً ئې ډاكټر راوستلو خو هغه هم څه اُونكړے شو او ځوئ ئې په ارغښتلو ارغښتلو مړ شو. د ځلمي ځوئ مرګ په مور پلار باندې د تَندَر په شان راپريوتو، دا ځل هغه سړي ته ډيره سخته غصه ورغله او اُوئې وئيل: ”نور به زه دا مار ژوَندے نه پريږدَم“ خو په لاس ئې رانَغلو. په دې كښې ډير وخت داسې تير شو چې د سرُو زرو اګئ ميلاؤ نه شوه نو د لالچ په وجه د ده زړه لږ بے قراره شان شو، چنانچه دواړه ښځه او خاوند د مار د سُوري خواه ته ورغلل، او د هغه ځائے صفائي ئې اوكړه او د خوشبو د پاره ئې ورته سپيلني لُوږے كړل (لكه مار ته ئې د صُلحې پيغام وركړو.) د حيرانتيا خبره ده چې مار واپس راغے او بيا ئې د سرو زرو اګئ اچول شروع كړل. د مال او دولت حِرص دواړه ړانده كړل او د غلام او ځوئ مرګ ئې هير كړو. يوه ورځ ئې مار ښځه په اُودو اُوچيچله او په لږ ساعت كښې مړه شوه. چې كله هغه لالچي كس يواځې

پاتې شو نو د مار خبره ئې خپلو وروڼړو او دوستانو ته ښکاره کړه. ټولو مشوَرَه ورکړه چې: ”تا ډیره غټه غلطي کړي دي، اوس هم وخت شته د عقل نه کار واخله او چې څومره زَر کیدے شي دا خطرناک مار مړ کړه.“ هغه سړے خپل کور ته راغے او د مار مړ کوَلو د پاره ئې موقع لټوله. څه ګوري چې ناڅاپه ئې د مار د سُورِي خواه ته یو قیمتي ملغلره اولیدله، او د لالچي طبعیت په وجه خوشحاله شو، د دولت لالچ ترینه هر څه هیر کړل، او ځان سره ئې اُووئیل: ”وخت سره طبعیتونه بدلیږي، کیدے شي چې د هغه مار طبیعت هم بدل شوے وي لکه څنګه چې ده اوس د سرو زرو د اګئ په ځائے ملغلري اچول شروع کړي دي نو دغسې به د دې زهر هم ختم شوي وي، ځکه اوس ما ته د ده نه هیڅ خطره نشته“ دا سوچ ئې اوکړو او د مار مړ کولو اِراده ئې ختمه کړه. روزانه به یوه قیمتي ملغلره ملاویدله، په دې هغه لالچي سړے ډیر خوشحاله اوسیدلو او د مار هغه زَړَه دوکه ئې هیره کړه. یوه ورځ ئې هغه ټول سره زر او غمي راټول کړل او یو لوښي کښې ئې واچوَل او سر ئې پرې کیښودو او اوده شو. په هغه شپه مار هغه هم اوچیچلو. چې خلقو ئې چغې واوریدلي نو ورغلل او ورته ئې اووئیل: ”تا د ده په مړ کولو کښې سُستي اُوکړه او په لالچ کښې دِ خپل ژوند هُم په خطره کښې واچولو!“ هغه لالچي سړي د ډیر شرم نه هیڅ هُم اُونه وئیل، او د سرو زرو نه ډک لوښے ئې خپلو خپلوانو او دوستانو ته ورکړو او په ډیر حسرت او په ډیر ارمان ئې اُووئیل: ”نن زما په نِزد د دې مال هیڅ قیمت نشته، ځکه چې دا به اوس د بل چا شي او زه به د دې دُنیا نه تش لاس لاړ شم.“ او بیا لږ ساعت پس مړ شو. (عُیون الحکایات ص[illegible] ملخصاً، دار الفکر بیروت)

خوږو او مُحترمو اسلامي وروڼړو! تاسو اُولیدل چې د مال او دولت حِرص د خوشحالو ډک کور وران ویژاړ کړو! د حرِیص [لالچي انسان] نظر محدُود وي او صرف د هغه وخت فائدے ته ګوري او د هغې په وجه هغه په صحیح فیصله کولو کښې ناکامه وي لکه

څنګه چې تاسو په دې حکايت کښې اوکتل چې هغه لالچي سړے دولت داسې نشه کړے وو چې د ښځې او ځوئ مرګ هم په هوش کښې را نه وستو، او آخر دا چې هغه پخپله هم د مرګ خُلې ته اُورسيدو.

دیکھے ہیں یہ دِن اپنی ہی غفلت کی بدولت　　　سچ ہے کہ بُرے کام کا انجام بُرا ہے

حِرص څه ته وائي؟

”د خواهشاتو د زياتوالي اِرادے ته حِرص وائي، او بد حِرص دا دے چې د خپلې حِصَّے ملاويدلو باوجود د بل کس د حِصَّے لالچ هم لري. او هميشه د زيات څيز خواهش لرلو ته حِرص، او حِرص لرونکي ته حريص وائي.“ (مِرقاة ج[illegible] ص[illegible] تحت الباب[illegible]، دارالفکر بیروت، مرأة المناجیح ج[illegible] ص[illegible] مفصلاً، ضیاء القرآن پبلی کیشنز لاهور)

نبي کريم صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائي: بدتره دے هغه بنده د چا رهنما چې حِرص وي، بد تره دے هغه بنده چې خواهشات ئې د حق لارې نه ګمراه کړي، بد تره دے هغه بنده چې خپل شوق او رغبت ئې ذليله او خوار کړي. (تِرمِذي ج[illegible] ص[illegible] حديث[illegible])

په حِرص کښې هلاکت دے

جنّتي صحابي حضرتِ سَيِّدُنا ابو ذَرِ غِفَّارِي رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يو ځل نصيحتونه کولو کښې په اوچت آواز اُوفرمائيل: اے خلقو! په حِرص کښې ستاسو د پاره هلاکت دے، ځکه چې دا کله هم نه ختميږي او نه تاسو حرص پوراه کوَلے شئ. (صفوة الصفوة ج[illegible] ص[illegible] الرقم[illegible]، دارالفِکر بیروت)

مونږ د حِرص نه نه شو بچ کيدلے

خوږو او مُحترمو اسلامي ورونړو! حِرص يو داسې څيز دے چې که ماشوم وي او که ځلمے، که د سَلو کالو بوډا وي او که ښځه، که افسر وي او که مزدور، که غريب وي او

که مالدار د هر کس د پاره د دې نه بچ کېدَل ډېر مُشکِل دي، دا بيَله خبره ده چې څوک د آخرت د ثواب حِرص لري او څوک د مال و دولت، څوک د عزّت و شُهرت او څوک په خلقو کښې د ښَولو نه اوچت ښکاره کېدلو حرص لري! الغرض په څه نه څه انداز کښې دا په مونږ کښې موجود وي.

الله پاك قرآنِ پاك کښې په سُورةُ النِّسآء آيت نمبر 128 کښې اِرشاد فرمائي:

وَ اُحۡضِرَتِ الۡاَنۡفُسُ الشُّحَّ ؕ	[مَفهُوم]ترجمۂ کنزُالاِيمان: او زړونه د طمعې او لالچ په دام کښې نخښتي دي.

"تفسيرِ خازِن" کښې د دې آيت نه لاندې ليکي: لالچ د زړه لازمي حصه ده، ځکه چې دا هم داسې جوړ شوې دے. (تفسيرالخازِن ج۱ص۴۳۷،مصر)

دوه څيزونه ځوان اُوسيږي

نبي کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائي:انسان بوډا شي خو د هغه دوه څيزونه ځوان وي: د مال حِرص او د عمر حِرص. (مُسلم ص۵۲۱حديث۱۰۴۷،دارالفکربيروت)

حضرت مفتي احمد يار خان نعيمي رَحۡمَةُاللهِ عَلَيۡه د دې حديث پاك په شرح کښې فرمائي: دلته عام دُنيادار اِنسان مُراد دے چې هغه په بوډا والي کښې هم حريص وي، بعضې د الله بندِګان په ځوانئ کښې هم حريصان نه وي هغوئي د دې حکم نه عليحده دي خو داسې خوش نصيبه بندګان ډېر کم دي، [نن صبا] عموماً هم دغه حال دے کوم چې دلته اِرشاد شوے دے. عام طور بوډاګان په مال جمع کولو او زياتولو کښې ډېر مشغول وي، هميشه د ډېر ژوند دُعاګاني غواړي، او که څوك ئې پوهه کوي نو جنګ کوي، دا دے د مال او عمر محبّت، **د حريص بنده زړه يا په قناعت ډکيږي او يا د قبر په خاورو.** (مرآة ج۷ص۸۵)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

د حِرص درې قِسمونه دي

خوېږو او مُحترمو اسلامي ورونړو! عام طوَر خيال دا دے چې د حِرص تَعَلُّق صرف د ”مال و دولت“ سره دے، حالانکه داسې نه ده ځکه چې حِرص خو د يو څيز نور خواهش کولو ته وائي او هغه هر څيز کيدے شي، که مال وي او که بل څه! چنانچه د ډير مال خواهش لرونکي ته به **”د مال حريص“** وئيلے کيږي، د ډير خوراك خواهش لرونکي ته به **”د خوراك حريص“** او په نيکو کښې د ډير والي خواهش لرونکي ته به **”د نيکو حريص“** وئيلے کيږي، او د ګناه د ډير والي خواهش والا ته به **”د ګناهونو حريص“** وئيلے کيږي، هر يو حِرص بد نه وي، بنيادي طور د حِرص درې قسمونه جوړيږي:

(١)ښه حِرص (٢) بد حِرص (٣) مُباح حِرص

ښه حِرص: د **الله** د رضا د پاره کيدونکي نيک اعمال به اِنۡ شَآءَالله انسان جنّت ته بوځي، لهٰذا د نيکو حِرص **محمود** (يعني خوښ، ښه) وي، مثلاً د فرض لمونځ سره د نوافِلو حِرص، د فرضو روژو سره د نفلِي روژو د کثرت حِرص، زکوٰة سره سره نفلِي صدقه د الله په لار کښې د ورکولو حِرص، تلاوت، **ذِکرُ الله**، دُرودِ پاك، وغيره د نيکو کولو حِرص ښه حِرص دے.

بد حِرص: څنګه چې ګناه کوَل منع دي دغه شان د ګناه کولو حِرص هُم ممنوع دے. مثلاً بد کارونه رِشوت، غلا، بدنظري، بدکاري، فِلمونه او ډرامے کتل، سندرې او سازونه اوريدَل، شراب څښل، جوارِي کوَل، غِيبت، تُهمت، **چُغلي**، کنزلې کول، بدګماني، د خلقو عيبونه لټوَل، او بيا هغه خلقو ته بيانول وغيره او د نورو ګناهونو حِرص مذموم (يعني بد) دے۔

مُباح حِرص: د مُباح مطلب دے هغه عمل چې کوَل او نه کوَل ئې برابر وي. البته که

چرته د مُباح کار کولو نه مخکښې ښه ښه نیتونه اُوکړے شي نو بیا هغه مُباح کار هم د ثواب کار جوړ شي. د مُباح حِرص مثالونه: خوَراك څښاك كول، اُوده کیدل، دولت جمع کول، ښه مکان جوړوَل، نوې جامے اغوستل، او نور ډیر کارونه مُباح دي، چې د دې د زیاتولي خواهش لرل مُباح دي.

خوږو او مُحترمو اسلامي وروڼو! مونږ له صِرف او صِرف د هغه کارونو حرص کول پکار دي چې په هغې کښې زمونږ د دُنیا او آخرت ګټه وي، او هغه صرف **د نیکو په حِرص** کښې کیدے شي، او په بد حِرص کښې سَراسَر نُقصان دے ځکه چې دا مونږه جهنّم ته رَسَولے شي، او مُباح حِرص (یعني د جائز څیزونو حِرص) اګر چې په دې کښې څه ګناه نشته، خو دا بنده ګناهونو ته رسولے شي، لکه څنګه چې څوك د مال د ګټلو حریص شي نو عام طور هغه د حلالو او حرامو ذرائعو پرواه نه کوي او بس په مال جمع کولو کښې لګیا وي او مال خَرڅَولو کښې دروغ، دُهوکه، فراډ وغیره په څو څو قِسمه ګناهونو کښې اخته شي.

په "**جنتي زیور**" کښې دي: د لالچ او حِرص جذبه خوراك، لِباس، مکان، سامان، دولت، عزّت، شُهرت، غرض، په هر نعمت کښې وي، که د لالچ جذبه په اِنسان کښې ډیره شي نو هغه انسان د بد اخلاقئ او بدکِردارئ په کارونو کښې اخته شي او بیا د لویو لویو ګناهونو پرواه نه کوِي. بلکه رښتیا خبره دا ده چې په حقیقت کښې حِرص، طمع او لالچ د زرګاؤ ګناهونو باعِث دي، د دې نه د خدائے پناه غوښتل پکار دي.(جنّتي زيور ص١، مکتبة المدينه کراچي)

دولت کی حرص دل سے اللہ دُور کردے		عِشقِ رَسُول دے دے، کر یہ دعا رہے ہیں
تکثیرِ مال و زَر کی ہر گز نہیں تمنّا		ہم مانگ آپ سے بس، غم آپ کا رہے ہیں

خوږو او مُحترمو اسلامي وروڼو! دا ذهن جوړ کړئ چې مونږ له صِرف او صِرف د نیکو

حریص جوړیدل پکار دي، نیکئ او صِرف نیکئ کول پکار دي. د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد مبارَك دے: د هغې حِرص کوئ، څه چې تاسو ته ګټه دَرکړي. (مُسلِم ص[illegible] حدیث[illegible])

حضرتِ سیدنا امام ابو زکریا یَحيیٰ بن شَرف نَوَوِي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه د دې حدیث پاك په شرح کښې فرمائي: یعني د الله پاك په عِبادت کښې ښه ډیر حِرص کوئ او په دې باندې د انعام لالچ لرئ خو په دې عبادت کښې هُم په خپل کوشش باندې د یقین کولو په ځائے د **الله** پاک نه مدد غواړئ. (شرح صحیح مُسلم للنووي، الجزء[illegible] ص[illegible] ملخصاً و ملتقطاً، دار الکتب العلمیة بیروت)

حضرت مُفتي احمد یار خان رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائي: یاد ساتئ! چې په دُنیاوي څیزونو کښې قَناعت او صبر ښه دے خو د آخرت په څیزونو کښې حِرص او بے صبري ډیره ښه ده، د دین کومې درجے ته رسیدلو باندې قَناعت مه کوئ، د مخکښې تللو کوشش کوئ. (مِرآۃ المناجیح ج۷ ص۲)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

یو ډیر عجیبه قوم

منقُول دي چې حضرت سیدُنا ذُوالقَرنین رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه د یو قوم په خوا تیریدلو چې د هغوئي سره هیڅ دُنیاوي سامان نه وو، هغوئي ډیر قبرونه کنستي وو، د سحر په وخت کښې به ئې د هغې صفائي کوله او هلته به ئې لمونځ کولو او صِرف سبزیانې به ئې خوړلې او په هغې به ئې ګُزاره کوله، ځکه چې هلته څاروي د سره نه وو چې د هغې غوښه ئې خوړلې وے. حضرت سَیِّدُنا ذُوالقَرنین رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه چې د هغوئي دا ساده ژوند تیروَل اُولیدل نو ډیر حیران شو، او د هغوئي د سردار نه ئې تپوس اُوکړو چې ما تاسو په داسې حالت کښې اُولیدئ چې داسې مې یو قوم هم نه دے لیدلے، د دې څه وجه ده؟ تاسو سره د دُنیا یو څیز هم

نشته او تاسو د سرو او سپينو زرو نه هم فائده نه اخلئ! سردار اُووئيل: مونږه سره زر او سپين زر ځکه بد ګڼړو چې د چا سره لږ شان سره يا سپين زر راشي نو بيا هغه صرف هغې پسې منډې وهي. هغوئي رَحْمَۃُاللّٰہِ عَلَیْہ ترينه تپوس اُوکړو: تاسو قبرونه ولې کنستي دي؟ او چې کله سحر شي نو بيا ئې صفا کړئ او بيا هلته لمونځ کوئ. هغه اُووئيل: د دې د پاره چې که زمونږ په زړه کښې د دُنيا څه حِرص او طمع پيدا شي نو مونږ دې [قبرونو] ته اُوګورو بس بيا ترينه قلار شو. هغوئي ترينه تپوس اُوکړو: ستاسو خوراك صرف د زمکې سبزي ولې ده؟ تاسو څاروي ولې نه ساتئ چې د هغې نه پئ حاصِل کړئ، او په هغې سوَرلي کوئ او د هغې غوښه خورئ؟ سردار اُووئيل: په دې سبزئ باندې زمونږ ګُزاره کيږي او د ژوَند تيرَوَلو د پاره دومره کافي ده او هسې هم چې د حَلق نه څيز ښکته شي ټول يو شان شي، د هغې ذائقه په خيټه کښې نه محسوسيږي. حضرت ذُوالقرنين رَحْمَۃُاللّٰہِ عَلَیْہ چې د هغه د حکمت نه ډکې خبرې واوريدلې نو پيشکش ئې ورته اُوکړو چې زما سره لاړ شه زه به تا خپل مُشِيُر جوړ کړم او په خپل دولت کښې به حِصَّه هُم درکړم. خو هغه معذرت اُوکړو چې زه په هُم دې حال کښې خوشحاله يم. چنانچه حضرت سَيِّدُنا ذوالقرنين رَحْمَۃُاللّٰہِ عَلَیْہ د هغه ځائے نه تشريف يوړلو.

د اللّٰهُ رَبُّ الْعِزَّت دِ په هغوئي رحمت وي او د هغوئي په خاطر دِ زمونږه بے حِسابه بخښنه اوشي. اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

(تاریخ مدینه دمشق ج۱۷ ص۳۵۱ ملخّصاً، دار الفِکر بیروت)

نہ ہو عطارؔ اِس کو مال و دولت — نہ دیجئے عطار کو حکومت
یہ تیرا طالِب ہے جانِ رَحمت — نبیِّ رَحمت، شَفیعِ اُمّت

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

زمونږ خراب حالت

خوږو او مُحترمو اسلامي ورونړو! دُنیا سره د ډیر محبّت او آخرت سره د مَحَبَّت د کمي په وجه ګڼړ شمیر مُسلمانان د **الله** پاك او د رسولُ الله صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د یاد نه غافله دي، او د ګناهونو او فضولیاتو په حِرص کښې اخته دي. افسوس افسوس! نن صبا ځلمي په لائن کښې اودیرېږي او ګران ګران ټکټونه اخلِي او بیا ټوله ټوله شپه د ګناهونو نه ډکو پروګرامونه کتلو او اوریدلو ته تیار دي خو د لـمونځ ادا کولو د پاره د یو څو مِنټو د پاره جمات ته تللو ته تیار نه وي، څو څو ګینټے په لاس کښې د ریموټ نیولو او د فِلمونو او ډرامو کتلو وخت ورسره شته خو د **الله** د رضا حاصلولو، او د خپل آخرت ښائسته کولو او د علمِ دین زده کولو د پاره د الله په لار کښې عاشِقانِ رسول سره مدَني قافِله کښې سفر ته نه تیاریدلو د پاره مختلِفې بهانے جوړوي. د عشقِ مجازي راپاروونکي والا ګنده ناولز [او ډائجسټونو] لوَستلو د پاره ورسره په ګینټو ګینټو وخت وي خو د قرآنِ کریم تلاوت کولو ته ئې ډېره نه لګي، بلکه رښتیا خبره خو دا ده چې په صحیح طریقه قرآنِ کریم لوستل هم نه ورځي او نه ئې د زده کولو شوق شته، د بدو دوستانو په صُحبت کښې د څو څو ګینټو بربادلو وخت ورسره شته خو د عاشقانِ رسول په صحبت کښې د ناستې او د خوږ مُصطفٰی صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د سُنَّتو زده کولو وخت ورسره نشته. د دې نه مخکښې چې مرګ راشي، پاتې ژوند غنیمت اُوګڼړئ او فوراً د الله په بارګاه کښې د زړه په صِدق توبه اُوباسئ او په نیکو کښې مشغول شئ.

وہ ہے عیش و عشرت کا کوئی محل بھی		جہاں تاک میں ہر گھڑی ہو اَجل بھی
بس اب اپنے اِس جہل سے تو نکل بھی		یہ جینے کا انداز اپنا بدل بھی
جگہ جی لگانے کی دنیا نہیں ہے		یہ عبرت کی جا ہے تماشا نہیں ہے

هغه څه د عَیش و عِشرت مَحَل وي		چې په سر رازوَرَنده تُوره د اَجل وي
پریږده دا جَهل که درکښې عَقل وي		د دې نه پس د ژوند انداز چې دِ بدل وي
دا دنیا د زړه لګولو ځائے نه دے		ځائے د عِبرت دے د تماشو ځائے نه دے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

د نیکو د حِرص زیاتولو طریقه

اے عاشِقانِ رسول! دولت او عیش و عشرت تلونکي راتلونکي څیزونه دي، د نیکو حِرص کوئ او خپل دا ذهن جوړ کړئ چې که ما سره د دنیا مال وي او که نه خو چې ډیرې ډیرې نیکئ راسره وي. د نیك جوړیدِلو او د نیکو حِرص پیدا کولو د پاره د نیکانو خلقو واقعات لوَلئ:

د عِبادت اعلٰی مثال

د عظیم تابعي بُزُرګ حضرتِ سیِّدُنا صَفوان بِن سُلَیم رَحۡمَةُ اللهِ عَلَیۡه پنډۍ په لمانځه کښې د ډیر وخته پورې د اودریدلو په وجه پړسیدلې وے. هغوئي رَحۡمَةُ اللهِ عَلَیۡه به دومره په کثرت سره عِبادت کولو چې که هغوئي رَحۡمَةُ اللهِ عَلَیۡه ته چا وئیلے وے چې صبا قیامت دے (ځکه عبادت زیات کړئ) نو هم هغوئي په خپل عِبادت کښې نور زیات والے نه شو کولے (ځکه چې هغوئي سره په عبادت کښې د اضافے د پاره په وخت کښې هیڅ ګُنجائِش نه وو). چې کله به ځمے [یعني د یخنۍ موسم] وو نو د کوټے په سر به ئې لمونځ کولو چې د یخنۍ د لاسه اوده نه شم او چې اوړے به شو نو په کوټه کښې دننه به ئې لمونځ کولو چې د

ګرمئ د تکلیف په وجه اُوده نه شم او ټوله شپه به ئې په عبادت کښې تیره کړه. آخر دا چې هغوئي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه د سَجدے په حالت کښې وفات شولو. هغوئي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه به دُعا کوله: ''اے **اللّٰه** عَزَّوَجَلَّ! زه ستا ملاقات خوښووم ته هُم زما ملاقات خوښ کړې.''

(اتحاف السادة المتقين ج ص، دار الكتب بيروت) **د اللّٰهُ رَبُّ الْعِزَّت دِ په هغوئي رحمت وي او د هغوئي په خاطر دِ زمونږه بے حِسابه بخښنه اوشي. اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين** صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ساتھ جماعت کے پڑھوں ساری نمازیں   اللہ عبادت میں میرے دل کو لگادے

د حِرص عِلاج

خوږو او مُحترمو اسلامي ورونړو! عام طور [د بنده په زړه کښې] د مال حرص وي او د دې حِرص په وجه نور ډير حِرصونه پیدا کیږي، که د مال د حِرص نه ځان اُوساتلے شي نو د اللّٰه پاك د عبادت کولو او په آرام او سکون سره د ژوند تیرَوَلو صورت جوړیدے شي. د مال د حِرص د ټولو نه لوئي عِلاج ''قناعت'' دے. چنانچه شیخُ الحدیث حضرت علاّمه مولانا عبدُالـمصطفٰے اعظمي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه فرمائي: د زړه د دې مرض علاج ''صبر و قَناعت'' دے یعني چې د اللّٰه له طرفه بنده ته څه مِلاویږي په هغې دِ خوشحاله اوسي او د اللّٰه پاك شُکر دِ ادا کوي او په دې عقیده دِ مضبوط اُوسیږي چې اِنسان کله د مور په خیټه کښې وي نو په هغه وخت کښې فرښته د اللّٰه پاك په حُکم د هغه څلور څیزونه لیکي. د اِنسان عُمر، د انسان رزق، د انسان نیك بختي، د انسان بد بختي، دا د انسان لیکلے شوے تقدیر دے. که څوک هر څومره کوششونه اوکړي خو ملاویږي به هُم هغه څه چې د هغه په تقدیر کښې لیکلے شوي دي. چې کله مو نفس اخواه دیخوا زور کوي نو صبر کوئ او د نفس واږې راښکاږئ. په هُم دې طریقه به مو په قلاره قلاره په زړه کښې د قناعت نُور اوځلیږي او د حِرص تورې تِیارے به ختمې شي. (جنّتي زیور ص)

د حِرص د علاج کولو او د قناعت د نعمت حاصلولو او د دې په فضیلت باندې ځان

پوهه کولو د پاره څه مَدَني ګُلونه واورئ او د حِرص نه د ځان خلاصولو کوشش اُوکړئ:

د قناعت لغوي معنیٰ

اِکتِفا کول (يعني کافي ګڼړل). صَبر کول. په لږ څيز باندې راضي کيدل او په هغې خوشحاله اوسيدَل، چې څه ملاو شي هُم په هغې باندې ګُزاره کوَل، د زيات طلب کوَلو نه او د حِرص نه بچ کيدَلو ته قناعت وائي. (فرهنګِ آصفيه ج ص مکتبه سنګِ ميل لاهور)

د قناعت دوه تعريفونه

﴿۱﴾ د خدائے په تقسيم باندې راضي کيدَلو ته قناعت وائي. (التعريفات للجرجاني ص دار المنار)

﴿۲﴾ حضرت سيدُنا محمّد بن علي ترمذي رَحۡمَۃُاللّٰہِ عَلَیۡه فرمائي: قناعت دې ته وائي چې د انسان په قِسمت کښې کوم رِزق ليکلے شوے وي په هغې باندې د هغه نفس راضي اوسي. (الرِساله القشيرية ص، دار الکتب بيروت)

د ”قناعت“ د پينځو حروفو په نِسبت
پينځه احاديثِ مبارکه

﴿۱﴾ اللّٰه پاك پرهيز ګاره، قناعت خوښوونکے او بے نُومه [غير مشهوره] بنده خوَښَوِي. (مسلم ص حديث) ﴿۲﴾ قناعت داسې خزانه ده چې کله هم نه ختميږي. (کتابُ الزهد للبيهقي رقم ص، مؤسسة الکتب الثقافية) ﴿۳﴾ هغه کامياب شو چې څوك مسلمان شو او په اندازه رِزق ورکړے شو او اللّٰه پاك ورله په ورکړي شوي [رزق] باندې قَناعت ورکړو. (مسلم ص حديث) ﴿۴﴾ په مؤمِنانو کښې بهترين کس قناعت خَوَښَوونکے او بد ترين کس لالچي وي. (فردوس الاخبار، ج ص حديث، دار الفکر بيروت) ﴿۵﴾ غني هغه نه دے چا سره چې ډير مال وي، بلکه غني خو هغه دے د چا چې نفس غني وي. (مسلم ص حديث)

حرص ذلت بھری فقیری ہے　　　جو قناعت کرے، تونگر ہے

په یوه روټۍ ګزاره کول

حضرت سَیِّدُنا اِبراهیم بن اَدهم رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه د خُراسان د مالداره خلقو نه وو. یوه ورځ هغوئي رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه د خپل محل نه بهر کتل چې په یو کس ئې نظر پرېوَتو چې د هغه په لاس کښې د روټۍ یوه ټکړه ده او لګیا دے خُوري ئې، هغه ئې چې اوخوړله نو اُوده شو. هغوئي رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه یو غلام ته اُوفرمائیل: ''چې دا سړے کله راوِېښ شي نو ماله ئې رَاوَله.'' چې کله هغه رابیدار شو نو غلام د هغوئي خواه ته راوستو. هغوئي رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه هغه ته اُوفرمائیل: ''اے سړیه! آیا تا چې روټۍ خوړله نو ته اوږے وے؟'' هغه عرض اُوکړو: ''آو جي!'' بیا ئې ترینه تپوس اُوکړو: ''آیا ته په هغه ډوډۍ موړ شوې؟'' هغه عرض اُوکړو: ''آو جي'' هغوئي رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه ترینه بیا تپوس اوکړو: ''د روټۍ خوړلو نه پس تا ته ښه خوب درغے؟'' عرض ئې اُوکړو: ''آو جي!'' د هغه دا خبرې ئې چې واوریدلې نو اِبراهیم بن ادهم رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه په زړه کښې سوچ اُوکړو: ''چې په یوه روټۍ باندې هُم ګزاره کیدے شي نو زه بیا په دومره دُنیا [یعني مال] باندې څه کووم!!'' (احیاء العلوم ج۳ ص۲۸۰ دار صادر بیروت) **د اللهُ رَبُّ الْعِزَّت دِ په هغوئي رحمت وي او د هغوئي په خاطر دِ زمونږه بے حِسابه بخښنه اوشي. اٰمِین بِجَاهِ النَّبِیِّ الْاَمِین صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم**

مال و دولت کی دُعا ہم نہ خُدا کرتے ہیں　　　ہم تو مرنے کی مدینے میں دُعا کرتے ہیں

(وَسائلِ بخشش ص ۱۴۳ مَکْتَبَةُ الْمَدِینه کراچی)

د قناعت حاصِلوَلولو طریقه

حضرتِ سیدُنا امام ابو حامِد محمّد بن محمّد غزالی رَحْمَۃُ اللهِ عَلَیْه د قناعت د نعمت حاصِلولو طریقه بیانوي چې د هغې خلاصه څه داسې ده: د قناعت حاصِلوَل په درې څیزونو باندې

موقوف دي: (۱) صَبر (۲) عِلم او (۳) عَمل.

﴿۱﴾ ورومبے څیز عَمل دے یعني په مَعِیشت کښې درمیانه انداز او په خرچ کښې کِفایت اختیاروَل، څوک چې په قناعت کښې بُزرګي غواړي، هغه له پکار دي چې کم خرچ کوي. په حدیثِ پاك کښې اِرشاد دے: اَلتَّدْبِیْرُ نِصْفُ الْمَعِیْشَةِ ترجمه: د تدبیر نه کار اخِستل نیم معیشت دے.

﴿۲﴾ دویم څیز خواهشات کم ساتل دي، د پاره د دې چې بیا هغه په یو بل ضرورت کښې هُم نه پریشانه کیږي. ﴿۳﴾ دریمه دا چې هغه په دې خبره پوهه شي چې په قناعت کښې عزّت دے او بنده پکښې د سوال کولو نه بچ کیږي او په حِرص او لالچ کښې د ذِلَّت د پاسه ذِلَّت دے، پس [بنده ته پکار دي چې] دغسې غوَر و فَکر اوکړي او د دې (حِرص) نه ځان خلاص کړي. (احیاء العلوم کا خلاصه ص۱۰۵، مکتبة المدینه کراچي)

دولتِ دُنیا سے بے رَغبت مجھے کر دیجئے   میری حاجت سے مجھے زائد نہ کرنا مالدار

(وَسائلِ بخشش ص ۲۱۸)

د حِرص یو بل عِلاج

خوږو او مُحترمو اسلامي ورونړو! دُعا د مؤمن وَسله ده، د حِرص و طمع د سپیره والي نه ځان خلاصولو او د قناعت دولت حاصِلوَلو د پاره د **الله** پاك په بارګاه کښې په ژړا ژړا دُعاګاني کوئ.

صِرف د قبر په خاورو به خیټه ډکیږي

د **الله** پاک آخري نبي مُحَمَّدِ عَـرَبِـي ﷺ ارشاد فرمائي: که د اِنسان د پاره د مال دوه دَرے وي نو هغه به د دریمي دَرے خواهش کوي او د انسان خیټه خو صرف

خاورې ډکولے شي او څوک چې توبه اوکړي، **الله** پاك د هغه توبه قبلَوِي.

(مُسلم ص٥٢ حدیث٥)

سیٹھ جی کو فکر تھی ایک ایک کے دَس دَس کیجئے   موت آپہنچی کہ مسٹر جان واپس کیجئے

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب!   صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

د چا مُحتاجه نه وي

عظيم تابِعي بُزرګ حضرت سيدنا **محمّد** بن واسِع رَحْمَةُاللهِعَلَيْه به اُوچه ډوډۍ په اوبو کښې لـمده کړه او هغه به ئې خوړله، او فرمائيل به ئې: څوک چې په دې باندې قَناعت کوي هغه د هيڅ چا محتاجه نه وي. (اِحیاءالعُلوم ج٣ ص٢٩٢) **د الله رَبُّ الْعِزَّت دِ په هغوئي رحمت وي او د هغوئي په خاطر دِ زمونږه بے حِسابه بخښنه اوشي. اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

امام **محمّد** غزالي رَحْمَةُاللهِعَلَيْه ليکي: عيش د يو وخته پورې دے چې تير به شي او په يو څو ورځو کښې به حالت بدل شي. په خپل ژوَند کښې **قَناعَت اختيار کړه**، خوشحاله به اوسې او خپل خواهشات ختم کړه آزادۍ سره به ژوند تيروے، ډير ځله مرګ د سرو زَرو، ياقوتو، او ملغلرو په سبب (يعني د ډاکوانو په ذريعه) راځي. (اِحیاءالعلوم ج٣ ص٢٩٨)

ياد ساتئ! مشقّت په دواړو کښې دے، په حِرص کښې هُم او په قَناعت کښې هم، د يو نتيجه بربادي ده او د بل نتيجه آبادي ده! [په دې دواړو کښې] تاسو څه غواړئ؟ د دې فيصله تاسو له پخپله کوَل دي. څوك چې قناعت کوي اِنْ شَآءَاللّٰه خوشحاله ژوند به تيروي. د چا په زړه کښې چې د دنيا حِرص څومره زيات وي هغه همره به ئې ژوند بے خوَنده کيږي.

کان دھر کے سُن ! نہ بنناتُو حریصِ مال وزَر
کر قناعت اختیار اے بھائی تھوڑے رِزق پر

صَلُّوا عَلَی الحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعالٰی عَلٰی مُحَمَّد

اقوال

﴿۱﴾ که په آرام ژوند تیرول غواړې نو د خپل زړه نه لالچ اُوباسه.

﴿۲﴾ که استاذ قناعت خوښوونکے وي نو د هغه طلبه به هم د لالچ نه ځان ساتي.

﴿۳﴾ په خپله غریبۍ او تنګدستۍ باندې غوَر مه کوه، ځکه چې په دې مسلسل غور کولو سره به ستا په غم کښې اضافه او حِرص کښې زیاتوالے کیږي.

﴿۴﴾ لالچ او حِرص مه اختیاروه ځکه چې ته د ټولو نه نه شې مخکښې کیدلے.

﴿۵﴾ په حِرص روزي نه زیاتیږي خو بنده ورسره سپک کیږي.

﴿۶﴾ قناعت یو نعمت دے او د قناعت نه بله لویه بادشاهي نشته-

﴿۷﴾ څه چې درسره وي په هغې قَناعت کوه، ژوَند به دِ په سکون تیریږي.

صَلُّوا عَلَی الحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعالٰی عَلٰی مُحَمَّد

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ

نیک او لمونځ گزاره جوړیدو د پاره

هر زيارت د ماښام د لمانځه نه پس ستاسو په ښائسته کښې کيدونکي د دعوتِ اِسلامي د سُنّتو ډکه هفته واره اجتماع کښې د رِضائے اِلٰهي د پاره ښو ښو نِيَّتونو سره ټوله شپه تيروئ ❁ د سُنّتو د تربيَّت د پاره مَدَني قافِلو کښې عاشِقانِ رسُول سره هره مياشت د درې ورځو سفر او ❁ هره ورځ د "فِكرِ مَدِينه" په ذريعه د مَدَني اِنعاماتو رساله ډکوئ او د هرې مَدَني مياشتې په يکم تاريخ ئې د خپل ځائے ذِمّه دار ته د جمع کولو معمول جوړ کړئ.

زما مَدَني مقصد: "ما ته د خپل ځان او د ټولې دُنيا د خلقو د اِصلاح كوشش كول دي." اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ. د خپلې اِصلاح د پاره په "مَدَني انعاماتو" عمل او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح د كوشش كولو د پار "مَدَني قافِلو" كښې سفر كول دي. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ

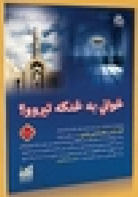

فيضانِ مدينه محلّه سوداګران زړه سبزي منډئ، بابُ المدينه (كراچئ)

UAN: +92 21 111 25 26 92 | Ext: 7213

Web: www.maktabatulmadinah.com | E-mail: feedback@maktabatulmadinah.com